

ז) נשאר עוד מוסד אחד שהוא בעל בריתנו, והוא המוסד הזה כאן, האקדמיה. כזכור לכם הוקמה כאן ועדה לתקנת הלשון והתחילה לעיין גם בתיקונים שברדיו, בבעיות ניסוח שיש בהן פנים לכאן ולכאן. אבל עד מהרה נתברר לאקדמיה, שאין היא עשויה לעסוק בזה. וכשצטו ועלו שאלות מתחום התחביר והאידיום, הצביעו שלושה עשר חברים "שלא להיוקק לעניין ולהסירו מסדר היום" (זיכרונות י"ח 83).

וכך אנו מגיעים לידי בידוד גם מבעל בריתנו האחרון - מן האקדמיה. משרד החינוך, שהוא מצפה להדרכת האקדמיה בכל תחומי הלשון (ולא רק בכללי הקמץ והצירי) - עזוב לנפשו. משמעו של הדבר, שמפקירים את טיפוח הלשון התקנית והנורמאטיווית, המסורתית והאידיומטית - בידי מי? בידי חובכים בלתי מדופלמים שבמשרד החינוך, והמדופלמים שבאוניברסיטאות. זו חזות קשה. חוששני, שהיסטוריוני העברית המתחדשת לא יסלחו זאת לאקדמיה והיא לא תוכל לרחוץ בניקיון כפיה.

ישיבת המאה ושלושים

ביום ט"ו בטבת תשל"ז, בשעה 3.00 אחה"צ, בבית האקדמיה בירושלים.

נוכחים: החברים האדונים אברמסון, איתן, אירמאי, בלאו, בן-חיים, בן-שמאי, מירסקי, מלמד, מלצר, צרפת, רבין, רוזנטל, שבטאל, שירמן, שלי.

החברים היועצים האדונים אבן-שושן, ברוידא, מייזלש, קלעי. המנהל האמרכלי הא' אפרתי. חברי המזכירות הגברות בהט, קלאר, האדונים בן-נון, מדן. הא' צ' שורץ.

התנצלו על היעדרם האדונים אורכך, ברגרין, גולדנברג, דותן, ייבין, סדן, פליישר, רצהבי, ולנשטיין.

- סדר-היום:** א. מונחי האופטיקה (פיסיקה, חלק ג)
 ב. "סאנקציות" כמונח בסכסוכי עבודה
 ג. המונח "אינטרס"

א. הא' איתן: היום הייתה ישיבה של ועד המינוח, ונדונו בה הערות חברים להודעה האחרונה על המילון למונחי האופטיקה, שהוא חלק ג' מן המילון למונחי הפיסיקה. מר בן-נון יואיל להסביר מה שיש עוד להוסיף על מה שקיבלנו בכתב.

הא' בן-נון: אציין רק את הדברים ששונו לעומת ההודעה שנשלחה לחברים. במקום מסוים במילון מופיע המונח דיפוזיה. הוא בא בתוספת המלה העברית "פיזור", אף על פי שאין זהות מוחלטת בין שני המושגים. במקום אחר במילון בא המונח "החזרה דיפוסית". כדי להתאים זאת למונח השני מוצע להוסיף כאן "החזרה פיזורית".

מחקנו כמה מלים בין-לאומיות, שהיו כתובות ליד מונחים עבריים חדשים. למשל, במקום "סֶלְקֵיבִי" אנו אומרים רק "בורר". מונחים קשים למדי כמו "לומינס" נמחקו, ונשארו המונחים העבריים, שגם הם כבדים למדי: בהיקות, נהורנות, זרחנות (לאחר מחיקת המלים "לומינסיות", "פורספורסנטיות" וכדומה). המלים העבריות אינן מקובלות כל כך על אנשי המקצוע, אבל החלטנו למחוק את הלועזיות. שאלה אחרת שהתעוררה היא בעניין הצל שבליקוי חמה. יש מקום, שהצל הוא כביכול מוחלט, ויש מקום שיש צל למחצה. לצל החזק הצענו תחילה "צל גמור", ושינינו זאת ל"צל מלא". ועד המינוח החליט לחזור למונח "צל גמור". לעומת זאת למה שנקרא "חצי-צל" הוחלט להציע לקרוא צל קלוש. שאר המונחים נשארו, כפי שהיו בהודעת הסיכום.

הא' ברוידא: מהי המשמעות של "דיפוזיה"?

הא' אירמאי: זהו אב-מונח בפיסיקה, המתאר תכונה של התפשטות משהו ממרכז מסוים. האקדמיה אישרה כבר מזמן את המונח דיפוזיה. בפיסיקה יש עוד מונח - פיזור, המתאר פיזור של חלקיקים. לגבי האור מותר להשתמש הן במלה דיפוזיה והן במלה פיזור, ולכן השארנו את שתי הצורות המזדהות במקרה מיוחד זה.

הא' ברוידא: כיוונתי לדעת חכמים. היה נראה לי, שפיזור זוהי התפורות של חלקיקים. עניין האור, שהוא יוצא ממרכז מסוים, קשור בעברית, לפי מסורת הלשון, לשורש פוץ - "נפוץ". האור נפוץ.

הא' אירמאי: מדובר על האור, שנופל על שטח מסוים; כשהשטח חלק, האור מוחזר בכיוון מסוים; כשהוא מחוספס, האור מתפזר לכל הכיוונים. "נפוץ" משמש באופטיקה לגבי תופעה שונה במקצת - נפיצה = dispersion. כאן זהו מקרה יוצא מן הכלל, שבו הדיפוזיה והפיזור הם היינו הך. לפי ההשקפה המודרנית גם האור עשוי חלקיקים.

הא' שירמן: האם "דיפוזיה" בלועזית משמשת כמו פיזור לנזילת מים?

הא' אירמאי: דיפוזיה של מים בחול - אם נכניס מים לחול הריהם יתפשטו לאט לאט בלי למלא את כל החללים. בשאר המקרים המים "זורמים" ממלאים את החללים והדבר נקרא "חלחול". כאשר המים ממלאים בחלקם את החללים ובחלקם מתקדמים בצורת אדים, אנו משתמשים במונח "דיפוזיה", מונח אחר המיוחד לאותו פרק.

הא' ברוידא: מבחינת הרגשת הלשון ומסורת הלשון דומני יהא "תפוצה" ל"דיפוזיה". האור נפוץ; ואילו "פיזור" נאה ל"דיספרסיה".

הא' איתן: לפני 70 שנה, ברשימה הראשונה של מונחי הפיסיקה של ועד הלשון, בא dispersion - "נפיצה", וזה מקובל.

הא' בלאו: האם לא כדאי לבחור בשתי מלים מנוגדות? היפוכו של "קלוש" הוא "גמור". (הא' אירמאי: זה לא היפוך.) זה עובר בהדרגה מגמור לקלוש.

הא' בן-חיים: יש לך הצעה?

הא' בלאו: אני מציע לחזור להצעה הקודמת: חצי, "חצי-צל".

הא' בן-נון: ההצעה הקודמת הייתה: צל חלקי. לכך התנגדו אנשי הלשון.

הא' בלאו: נדמה לי, שצריך להמיר את "קלוש". זה מתקבל בצורה מוזרה.

הא' אירמאי: במקום אחד האור אינו חודר. במקום שני קצת אור חודר. יש קצת צל וקצת אור. הייתה הצעה של הא' רבין לקרוא לזה: "צל-אור"; זה צל וגם אור. הרוב בוועדה לא קיבל את ההצעה, ואז הוצעו ההצעות: "חצי צל", "צל חלקי" ולבסוף נתקבלה ההצעה: קלוש.

הא' בלאו: האם "חלקי" אינו טוב יותר?

הא' מדן: הייתה הצעה "חלקי", והייתה הצעה "חצי", כמו באחת הלשונות הזרות. כאן הייתה סכנה, שזה יתפרש כחלק או כחצי מבחינה גיאומטרית, כחינת סוכה ש"חמתה מרובה מצלתה". ואילו כאן הצל הגמור והצל הקלוש שטחם הוא אותו שטח. שם הצל כהה יותר, וכאן צבעו לא שחור, אלא משהו בין אפור לשחור. נשקלו שמות-התואר "דליל", "רפה", והתואר קלוש נתקבל ביותר. כאשר אתה שותה תה חיוור, אתה קורא אותו "קלוש".

הא' אברמסון: אם מחליטים על "צל קלוש", הניגוד צריך להיות גמור, עבה. עבה זה "צל גמור".

הא' רבין: אני רוצה לחזור ולהציע את הצעת: "צל-אור". בינתיים שמעת, שיש בשימוש "אורצל". המלה penumbra אינה עניין של אופטיקה בלבד. יש בספרות ובחיים הזדמנויות הרבה לשימוש במלה זו. פעמים הרבה יש חצי אור וחצי צל, וכדאי שתהיה לכך מלה מיוחדת. אם ניצור מלה שיש לה שימוש רחב יותר, זה טוב. "צל למחצה" יישאר בשימוש מיוחד של אופטיקה.

הא' בן-חיים: הנושא הזה לא נקבע לכתחילה בסדר היום. אני מציע, שלא נפתח בוויכוח בנקודה זו, שהיא שנויה במחלוקת, אלא נאשר את המילון כולו חוץ מהמלה הזאת. בישיבה אחרת נדון במלה זו. חוץ מן "צל גמור" ו"קלוש" היו הצעות: עבה ומלא.

ההצעה לאשר את המילון למונחי האופטיקה חוץ מן "צל גמור",
"קלוש" - נתקבלה

ב. הא' בן-חיים: בישיבת המליאה שלפני הקודמת נדון המונח "סאנקציות" כמונח משפטי. היה על כך דיון רחב והחלטנו על המונח "עיצומים". הואיל ולמלה "סאנקציות" יש שימוש רחב בימינו, היו חברים שסברו, שאין להשתמש באותה מלה שנקבעה למונח המשפטי. אמרנו, שנשהה את פרסום ההחלטה על המונח המשפטי "עיצומים", עד שנחליט על המושג שנדון במקביל בוועדה למלים בשימוש כללי. הוועדה הגישה הצעה: "איכופים". היא הוסיפה ואמרה, שאם תיפול הצעה זו, שמורה הצעתו של הא' שלי "כפיונות". הסבורים, שיש צורך בשתי מלים, אינם מערערים על "עיצומים" כמונח משפטי. רק מתעוררת השאלה, אם יש צורך בשתי מלים שונות. לדעתי, אין צורך בשתי מלים. לדעתי, עיצומים יכולה להיות טובה לשני העניינים. לפנינו עומדת השאלה של "סאנקציות" שלא כמונח המשפטי הצר והמוגדר של המונח, אלא בלשון יום יום. הא' איתן ימסור על מצב העניינים, כפי שנידון בוועד המינוח. הא' שלי יוכל להגיב על הצד המשפטי של השאלה.

הא' איתן: לא אדבר על העניין המשפטי, שלמעשה נגמר במליאה, אלא על השימוש במונח "סאנקציות" ביחסי עבודה. קיבלתם את ההודעה של הוועדה למלים בשימוש כללי. ועדה זו הציעה "איכופים" או "כפיונות". בהצעות אלה דן ועד המינוח היום, ושם נוספו הצעות. "כפיונות" נדחה, כי "כפיון" שייך לרפואה. מצד אחר חזר ועד המינוח לענייננו באותה מלה, שנתקבלה בתחום המשפט - "עיצומים". גם הוועדה בתל-אביב אמרה תחילה, שלפי דעתה "עיצומים" כשר לשימוש ביחסי עבודה, וועד המינוח אישר היום ברוב גדול את הדעה הזאת. אולם מאחר שהייתה במליאה התנגדות להבעת שני העניינים במונח אחד, הוצעו גם הצעות אחרות. המונח "ליחוצים" זכה למספר רב של תומכים, ואף "איכופים" ו"כיפויים" זכו לתומכים אחדים. רק תומך אחד היה להצעה "מריון" (מלשון מרי). כלל של דבר, ועד המינוח היה ברוב דעות בעד "עיצומים" גם לענייננו, כאן. במקום השני בא המונח "איכופים" ובמקום השלישי "ליחוצים".

הא' שלי: הדברים הגיעו לוועד המינוח על ידי המליאה, שבישיבתה הקודמת ראתה צורך להחזיר את ההצעה הזאת בדבר המונח ל"סאנקציות" שביחסי העבודה. במליאה לא הצביעו, אם אפשר להשתמש ב"עיצומים" לשתי הפעולות. לא הייתה על כך החלטה, אלא נחלקו הדעות. אני מקווה, שאלה שהיו אז נגד מונח אחד לשני המושגים - והייתי אחד מהם - יוסיפו ויטענו, שמתן מונח אחד להוראה שבחוק או בחוזה גם לפעולות הנעשות בשם "סאנקציות", הוא השפלת המושג. או בהיפוכו - לתת לפעולות אלה את השם "עיצומים" היא העלאת המעשים הנעשים בימים אלה לדרגה של מעשי חקיקה והסכמים. אני חושב, שאנו עושים בכך דבר שאינו תואם את מציאותנו החברתית, אף לא את דעת הציבור. איני יודע, מדוע צריך להיות מונח אחד לשני דברים, שהם שונים. אף אין הכרח בזה. האם עד כדי כך דלה העברית שאין למצוא בה כינוי למה שמתרחש בחוק? בביטוי כגון "איכופים" או בדומהו אין גנות, אבל גם לא רוממות עד למעלת פעולה של גוף מחוקק נבחר הבא לאכופ היום חוק או הסכם. יש הבדל בין מעשה בית הנבחרים לבין מה ששביתה פראית עושה, ואי אפשר לומר, ששני "עיצומים" אלה, הם שווים דרגה. אני מבקש, שהאקדמיה תחליט, שאין לתת שם אחד לשני מושגים אלה. ותשוב ותדון בשם מתאים לסאנקציות ההרסניות המצויות בסכסוכי עבודה.

הא' קלעי: דומני, שהוצעו הצעות כמו "טירודים". אפשר להבדיל בין "עיצומים" במשפט במובן חיובי לבין "טירודים" בענייני עבודה. ניתן לומר, שהפועלים נוקטים טירודים בנמל. אך עם זה לא נראים לי המונחים שהוצעו עד עכשיו: "איכופים", "כפיונות".

הא' בן-חיים: קודם כול נדון בשאלה, אם יש הכרח להפריד בין שני העניינים או לא. לאחר שנקבל החלטה בשאלה הזו, נדון בשאלה, איזו מלה היא המתאימה ונשמע מה החברים חושבים על ההצעות של ועד המינוח.

הא' מייזלש: אם יש שם מוצלח, נסכים לו. נשמע את ההצעות, ואז נדע, אם כדאי להפריד או לא. הדברים קשורים זה בזה.

הא' בלאו: בניגוד לדעתו של הא' מייזלש אני רוצה להציע, שנצביע תחילה אם להפריד או לא. קודם כול אנו צריכים להחליט, אם כדאי לכלול את שני המונחים האלה בצרור אחד, או לא. וזה לא תלוי בטיב המונחים שנציע.

הא' בן-שמאי: גם אני תומך בהצעה להחליט קודם, אם יש לקבוע שני מונחים או מונח אחד. אין בכך אסון, אם מלה אחת תשמש בשתי הוראות, ומה גם, שיש צד משותף.

הא' ברוידא: אני מסכים לדעתו של הא' בן-שמאי. אין להפריד אלא יש לתת למלה לגדול ולהרחיב את מובנה מתוך צורכי החיים. אך דווקא משום כך אין להצביע הצבעה טכנית פורמאליסטית. אם יימצא חיש-מהר רוב להצעה שיש להפריד - מה הועילו חכמים? יש כאן בעיה עקרונית, הנוגעת להשקפת לשון, ואי אפשר להחליט מלכתחילה על הפרדה, ללא בירור מספיק.

אחד הדברים שהגענו אליהם בדורנו הוא, שאין אנו הולכים בדרכה של תקופת ההשכלה, לתאר ולבאר דברים, אלא לקרוא להם בשמם המיוחד. בכיאר הפעם יש רמז גם לגישה אימפרסיוניסטית הנדרשת לעניינים מקריים, חולפים מענייני היום, אפילו מבחינה פוליטית. כך מגיעים להצעה של הפרדה. אנו מציעים "עיצומים" ל"סאנקציות". והנה חוששים, שמא "עיצומים" היא מלה נכבדה מדי לעניין פרוזאי ונקלה כגון לחץ עובדים על מעסיקים. אבל יש להפריד בין התייחסות של גיוני - ואז יש לומר בפירוש כי המעשה מגונה, פסול, אף שעורורה - ובין המונח שאינו צריך לבטא הערכה אלא להגדיר, עתים הגדרה שהיא פשוט ועתים הגדרה שהיא רמו. גידולה של מלה צריך שיהיה טבעי - אפילו היא חורגת מעט או הרבה מן המובן היסודי. אפילו מפני הנימוקים של מר שלי יש להתנגד להפרדה. מתוך שהיא רוצה להוריד, הוא מציע מונח חדש שיעלה את העניין וייתן לו חשיבות שאינה מגעת לו.

הא' רוזנטל: כרגע מדברים על הפרדה או לא.

הא' אבן-שושן: בעצם קדמני מר ברידא. גם אני טוען, שאין לנו בלשון כמעט מלים כלליות, שפה ושם לא ניתן להם גם שימוש שלישי, או שיוך מלה ניטראלית ללשון השוק. אין גבול לניואנסים שמכניסים בתוך המלים. מר שלי שכנע אותנו, שנקבל את המלה "עיצומים". זה מונח יפה, הכולל את "עיצומים" התלמודי של עוצם, עצמה. אם המלה "סאנקציות" מקובלת בחברה, ואם נקטו את המלה "סאנקציות" לשימוש שלילי, אין פירוש הדבר, שצריך לתת לזה מונח מיוחד. מספיקה מלה אחת "עיצומים", שהאקדמיה אישרה אותה ברוב קולות. אני מציע לקבל את עיצומים גם במונח המקובל בחיי החברה בימינו, בתקווה כי יחלפו מחיינו ה"סאנקציות" והעיצומים במונח זה גם יחד...

הא' בן-חיים: לא אחזור על מה שנאמר. דעתי כדעת המציעים מלה אחת - ומטעמים ענייניים. נניח, שנקבל עיצומים לעניין המשפטי, ומלה אחרת ל"סאנקציות" שנוקטים העובדים. אני בטוח, שיתבלבלו הדברים כבואם בציבור, ועשויים אנו לקפח דווקא את מלת עיצומים במשמעות שרבים חושבים אותה לטובה ביותר. אני מבקש שתשקלו גם את הנימוק הזה.

הא' רוזנטל: נכנסנו קצת לדיון לגופו של דבר. איני יודע, אם הייתה זו חכמה להחליט באופן פורמלי, ולא לגופו של דבר.

הא' בן-חיים: זוהי הצבעה ארעית.

הא' רוזנטל: שמענו דבריהם של מי שמשוכנעים בכך, שגופן של אותן "סאנקציות" שנוקטים העובדים כלפי מעבידיהם, יש בהן טעם לפגם, ועל כן מבקשים הם להבדיל גם בלשון, בין "העיצומים", השם העברי-תלמודי שקבענו ל"סאנקציות" המשפטיות - שהן כולן קודש (Sancti) - ובין אותן סאנקציות שבמאבקים החברתיים-כלכליים, שהן בעיניהם חולי-חולין, אם לא למטה מזה. שמענו אף דעתו של מי שחולק על כך מעיקרו של דין, שבביל שהוא טועם טעם לשבח ב"סאנקציות" שנוקטות בידי העובדים במאבקים המעמדי; ועל כן יש לתבוע, לפי טעמי לשון אחד גם ל"סאנקציות" המשפטיות וגם ל"סאנקציות" החברתיות-כלכליות - "עיצומים".

לעניות דעתי אין זו מעין מלאכתה של האקדמיה ללשון העברית לדון ולהחליט על הערכתן של הסאנקציות המעמדיות הללו - לא לגניי ולא לשבח. עלינו, בפורום זה, לראותן "סאנקציות" כמות שהן, ולקרוא להן שם עברי, שיהא בו כדי להניח לכל אחד ואחד להעריך לפי טעמו ולפי מידתו שלו.

ועם כל זאת אני בעד הפרדה; להבדיל בין לשון "עיצומים", שקבענו לסאנקציות המשפטיות, לבין ה"סאנקציות" שנדונות עכשיו. אבל לאו דווקא מטעמים של המפרידים, שדיברו לפני.

קבענו אמנם את המונח "עיצומים", המונח התלמודי הא"י (ירושלמי ב"ב פ"י ה"ה י"ז ג') ל"סאנקציות" המשפטיות. אבל, אודה על האמת, לבי אינו שלם אף עם קביעה זו. העיצומים התלמודיים, שם, עניין הם לדבר מסוים ומוגדר ומצומצם מאוד בהלכה: = "אסמכתא" בלשון הבבלי, ודווקא אסמכתא הדדית שבין שני הצדדים להסכם stipulatio בלשון החוק הרומי. ובמיוחד: פיצויים, קנסות מוסכמים באופן

הדדי למקרה של הפרת ההסכם. ה"סאנקציה" המשפטית, לעומת זאת, מוכנה רחב. הוא. היא כוללת כל החלטה, כל פסיקה, כל גזירה של הרשות המוסמכת, ובמיוחד גם: פסיקת עונשים וקנסות.

וכבר יש מן ההטעיה בקביעת השם 'עיצומים', שבמקורו נתייחס לעניין מוגבל ומצומצם בלבד, בשביל הכלל הגדול של הסאנקציות המשפטיות.

אבל ודאי, אחר שנמנינו וגמרנו לקבוע את השם 'עיצומים' בשביל הסאנקציות המשפטיות - מי אני שאבוא לערער אחר מעשה בית דין? לא סברתי - וקיבלתי. ברם, הבו דלא לסיף עלה! בל נרחיב גבולן של ה"עיצומים" עוד יותר, לכלול בהם אף אותן "סאנקציות", שנקוטות בידי העובדים כלפי מעבידיהם, בלא שהוטלו מכוח שום רשות שיפוטית מוסמכת.

דומה, שיש במסורת המשפטית שלנו - במקורות ההלכה התלמודית - מונח מוגדר היטב, שתואם דווקא עם עניין ה"סאנקציות" החברתיות שמוטלות שלא מטעם בית-דין. הבבלי ב"ב ח ע"ב - ט ע"א משתמש בזה במונח: "להסיע על קיצתן" (= 'לעשות קיצתן', תוס' ב"מ פ' י"א י"ב, הוצ' צוקרמאנדל, עמ' 396-397; והש' תוס' כתובות פ"ו ה', הוצ' ליברמן עמ' 76-77, ומקבילות; והש' "לעשות רגיעה", תוס' ב"מ כנ"ל, ומש"כ מהר"ש ליברמן תוס"ר ח"ב עמ' 133). ופי' רש"י ב"ב שם ד"ה להסיע: "קנוס את העובר על קיצת דבריהם". ובפי' המי' לר"ג שם: "לקנוס מי שעובר על תנאי (!) שקצבו - להסיעם מדת דין תורה! (ור' מש"כ מהר"ן אפשטיין, מבואות לספרות האמוראים עמ' 218). והש' "קצצא" בסורית, ובארמית-נוצרית של א"י = הבטחה, הסכם. והש' "קצצה" - "קציצה", תוס' כתובות פ"ג ו, הוצ' ליברמן, עמ' 63, והתוס' כפשוטה שם עמ' 220 וא"י. ולא כאן המקום להאריך עוד.

ודאי, מן הדין היה להשתמש במונח הזה במלואו, להסיע [לקנוס] על קיצתן [קציצתן, קצבתן, התנייתם]: הפועלים בנמל בן-גוריון הסיעו על קיצתן, או: הכריזו על הסעת קיצתן. אבל חוששני, שבלשונונו כיום עמוסה תיבת "להסיע" יתר מדי, ודווקא במונחים אחרים. וקשה יהיה להשתמש בה. על כן מציע אני, שנסתפק להשתמש במרכיב השני, העיקרי של המונח: "קיצה" - "סאנקציה", דברים שהתנו פועלים ביניהם וכלפי מעבידיהם. כך: העובדים בנמל בן-גוריון הכריזו על הטלת קיצתן. וכיוצא בו.

שימוש זה ישמור - כך דומה - על מסורת לשונית מקורית, שהיא נאה לעניין הגדון. והמונח הזה הוא אף נייטרלי לגמרי; עד שכל אדם יוכל לדורשו כטעמו: לגניי או לשבח. כרצונו.

הא' בן-חיים: אם תתקבל ההצעה שיש צורך במונח אחד, נצטרך להחליט מה הוא המונח. לא אמרנו שזה יישאר דווקא עיצומים. אני מבקש, שנצביע הצבעה ניסיונית ולא מחייבת, אם לקבוע מונח אחד משותף או לא.

בעד ההצעה לקבוע מונח אחד משותף הצביעו 9

9

נגדה

הא' בן-חיים: הקולות שקולים, והעניין לא הוכרע.

הא' שבטיאל: בימיו של בן-יהודה נתחדשה - כנראה לצורך זה - "אימור". ואלו הם דבריו במילוננו: "אימור - קנוניה והסכמה בין הפועלים וכדומה שלא לעבד וכיוצא בזה, אמור הפועלים (נתחדש בהשקפה שנה ד' ופשט השמוש בו בדבור ובהעתונים)".

ובעמ' 298: "אמר, אמרו, עשו (למשל פועלים) קנוניה וקשר שביניהם לחדל ממלאכה מפני טענה מן הטענות שיש להם על בעה"ב. ופשט השימוש הזה בדבור ובעתונים".

ובהערה שם מובא המקור לדבר: "דאייקר עבידתא ואימרו פועלים וכו' (ב"מ ע"ז ע"א)".

ב'ערוך השלם" קאהוט, מהדור' תשט"ו, עמ' 126: "אמר אימרי - ענינו כמו מרה ומרי בל"מ כלומר מרד" וגם כאן מובא המקור שמביא ב"י בהערותו. שניהם מביאים צורה זו באות א', אך ייראה לי, שאין אל"ף של "ואימרו פועלים" מן השורש ואינה אלא של הבניין הארמי. ואכן, השורש הוא מרה (ל"י), ולפי המקור משמעותו עשויה לענייננו.

ולגופן של ההצעות - הרי כל עצמו של "אכף" משמעותו שנויה כידוע במחלוקת, משום כך אין מן הראוי שנשתמש ב"איכופים" כמוצע. אף "כפיון" ספק אם חופף הוא את המושג שאנו מבקשים לו מונח.

לדעתי, יפה הוא המונח "מרי" לסנקציה. ולריבוי שם לועזי זה: "מריין". ואין לראות במונח זה משום גנות לפועלים או לדומיהם. מכל מקום, נוטה אני להבחנה: המונח המשפטי: יאה: עיצומים, והמונח החברתי: "מרי" או מונח אחר.

הא' מירסקי: אני מבקש לצרף דעתי לדעתם של אלה הסבורים, שיש להפריד. שני אלה שני עניינים הם. באנו אל הרעיון, שאפשר לקרוא להם שם אחד, משום שבלועזית יש לכך מלה אחת. זה לא טעם כלל ועיקר. תפקידנו לקרוא שמות לדברים עצמם, ולא לתרגם מלועזית. "סאנקציות" של בית-המשפט הן עניין לעצמן, ויש לקרוא להן שם. ושם אחר ל"סאנקציות", שהפועלים נוקטים אותן.

לעניין השם עצמו ל"סאנקציות" של הפועלים - שמענו כמה הצעות שהן יפות, ויש להצביע עליהן. אני יכול להוסיף הצעה, שמא גם היא יכולה להצטרף לשמות אלה. יש במעשה של הפועלים משום סירוב למלא את אשר קיבלו על עצמם. אפשר לקרוא לזה "סירובים" או שם מן הפועל "סרב".

הא' בן-שמאי: קיבלתי את דעת רוב חברי ועד המינוח והסכמתי למונח אחד לשני העניינים. אך כיוון שנפרצה הגדר, יש כמה וכמה הצעות נוספות, הבאות בחשבון, והחברים יכריעו. מה ששמענו מפי הא' שבטיאל, לא ידענו. השוויתי הבוקר את המעשה הזה עם מעשה אחד דומה לו מאוד ביחסי ציבור: מרי אזרחי. זהו מין מרי. לכן הצעתי "מריונות". ויתרתי על הצעה זו, כי החברים לא הסכימו לה. הם אמרו, שיש בזה גינני יותר מדי. כיוון ששמענו, שיש במקורות עניין כזה, איני חושב שיש לוותר על ההצעה, ויש להצביע גם עליה.

יש גם הצעה אחרת, שוויתרתי עליה למען אחידותו של המונח, היא ניטראלית יותר ומאפיינת יותר את המעשה מבחינה פסיכולוגית. הפועלים מראים פה תקיפות. הם תקיפים בדעתם. על כן הצעתי: "תיקופים". זה מתאר את התנהגות הפועלים, שהם נוהגים בתקיפות.

עם על הצעה זו היו שהשיגו מפני טעם לגינוי שראו בה - וחששו שהנוגעים בדבר (כלומר: ה"סאנקציונרים") לא יקבלוה בשום פנים. אבל באמת כל אלו הריחות והטעמים הם מאוד סובייקטיביים, ומאוד יחסיים, שכן כבר היו ימים ומקומות, שהשם "מרי אזרחי" היה מעורר רגשי כבוד והערצה והשתתפות עמוקה בעם המסכן, שפקעה סבלנותו וקם להפגין את זעמו הצודק והתנגדותו הפאסיבית, האילמת, לעוול משווע (מדיני או כלכלי) ולדיכוי אכזרי - כך נצטיירו הדברים אז בעיני רבים. כיוצא בו לא כל עמידה תקיפה, שאדם עומד על דעתו ועל זכותו - כפי שהוא רואה אותה, נחשבת לו כמידה מגונה, או כמעשה שאינו מהוגן, והרכה פעמים ההפך הוא הנכון. אני מציע גם שתי דעות אלה להצבעה.

הא' ברוידא: כל ההצעות האלה "טירודים", "ליחוצים" וכו' אולי יפות הן כשלעצמן, אבל הן מחטיאות את המטרה, משום שהאנשים מביעים בהן יחס פרטי, אישי, כמעט פוליטי. המונח אינו מייצג הלך-רוח מסוים בציבור בתקופה מסוימת. זה אינו תפקידה של המלה. על המלה לבטא את העניין, ולא את יחסה של קבוצת אנשים לעניין.

הא' מדן: "ליחוצ" זה נייטרלי.

הא' ברוידא: בית המשפט נוקט סאנקציות.

הא' רוזנטל: בית-המשפט רק משמיע סאנקציות.

הא' ברוידא: בית המשפט מטיל סאנקציות כשם שמועצת הביטחון מטילה סאנקציות - כמוכן, על ידי פסק או החלטה.

הא' שלי: זה לא בית-המשפט. בית-המחוקקים אומר, שאם פלוגי עושה כך, מגיע לו מאסר. זה רצון העם.

הא' ברוידא: יש סאנקציות לפי רצון העם, ויש בכך משום קדושה בדמוקראטיה, במלה הרומית. אולי אלו "קידושין", אבל מלה זו תפוסה לעניינה. מכאן הצעתנו להרחיב את ה"עיצומים" שבתלמוד - גם לסאנקציות פוליטיות (ועל דרך ההרחבה שתבוא ממילא, גם לסאנקציות ביחסי עבודה). הפועלים הבאים ללחוצ על המעבידים מחקים את המוסד העליון הנעלה, אם פרלמנט ואם בית-המשפט, מטילים כעין "קנס" על המעסיקים - או על דעת הקהל... בסאנקציות אלו יש כעין מרכאות סמויות. מה הרע, אם גם לכך קוראים "סאנקציות"? הרחבה כזו היא, לדעתי, בסדר גמור. אפשר להעניק מלה אחת לשני הדברים, ולא לייחד על פי שיקול סנטימנטאלי מלה אחרת לעניין, שמעיקרו הוא ככינאי לדבר נעלה.

הא' אבן-שושן: גם אני הצבעתי בעד מלה אחת, מונח אחד. אך כיוון שמדובר בשני מונחים, נראה לי מכלל ההצעות שהוצעו עד כה - וייתכן שתבואנה הצעות חדשות - שהמלה "טירודים" היא המתאימה. הצעתו של מר קלעי, "טירודים", דווקא נראית לי מתוך אותו שיקול-דעת, שלא להניח מלים שיש בהן משום קביעת

עמדה שלילית. את המונח "אימור" ייחד בן-יהודה למושג הנקרא "שביתה" היום. מלה "ליחוצים" התנגדתי כי היא מביעה יחס או עמדה כלפי המעשה יותר מדי. "קבוצת-לחץ" נחשבת לדבר שלילי.

אמנם הצבעתי בעד "איכופים", כי זו מלה ניטראלית. לי נראה, שהמלה "טירודים" הולמת יפה את המצב. הפועלים נוקטים שיטה של טירודים - מטרידים את החולים, את המשתמשים בשירותי הנמל. זה לא לחץ. אם נגזר עלינו שתהיינה שתי מלים, הרי "טירודים" נראית לי כמלה ניטראלית יותר הולמת את המצב. אני חושב, שכדאי להרהר, אם לא לשוב למונח אחד.

כיוון שבהצבעה היו הדעות שקולות, והנשיא לא השתמש בזכות ההכרעה שלו, אני מציע, שנחזור לעניין ונצביע שנית.

הא' מלמד: אני בעד מלה אחת. אם דעת החברים נוטה לשני שמות, אני תומך במלה "ליחוצים". כל סאנקציה היא שלילית. אי אפשר להשתמש במושג "תקף". "סאנקציות" פירושו שלא לעשות דבר, לוחצים על ידי אי-עשייה.

הא' מייזלש: משמעות ה"סאנקציות" שנוקטים הפועלים היא, שאינם עושים עבודה מלאה, הם מקצצים בעבודתם. לכן צריך לקרוא לזה "קיצוצים".

הא' אירמאי: אני תומך במונח אחד לכל הסאנקציות. אני רוצה להפנות את תשומת-לבכם לכך, שהאקדמיה כבר אישרה את המונח "מריון" בהוראה אחרת. לכן אי אפשר להציע כאן "מריונות".

הא' אברמסון: איני רוצה לחזור על מה שנאמר. אני בעד מלה אחת - עיצומים. לא הייתי מאושר מקביעת "עיצומים" לסאנקציות שבחוק. אם נתקבלה מלה זו לסאנקציות שבחוק, אין רע אם נשתמש בה גם לדברים אחרים.

להא' רוזנטל רצוני לומר, שהמלה "קיצתם" אין בה עניין של "סאנקציות". כאשר נאמר "להסיע על קיצתם", הרי ההסעה ולא ה"קיצה", היא ה"סאנקציה". ב"קיצתם" אין זכר לסאנקציה. הקיצה אינה אומרת דבר, מה יהיה אם לא יעבדו. משתמשים במונח "להסיע על קיצתם" גם לעניין, אם מעבירים יהודים על דתם לדת משוקצת של נוצרים.

הא' רוזנטל: חובה עליי להשיב בקצרה לידידי ר' שרגא אברמסון:

כל מה שטענת כנגד הצעתי - כבר הקדמתי לומר בתוך דבריי שלי. כבר אמרתי, שמן הדין היה אולי לשמור על המונח במלואו: 'להסיע (!) על הקיצה'. כדי שיתקיימו כאן שניהם: לא רק 'הקיצה', אלא אף הפועל 'להסיע', כמוכנו: לקיים, לבצע - לקנוס, על קיצתן. אלא כאמור, שאני חושש ל'הסיע'. משום שתיבה זו, בשימושה הרווח כיום תטעה את השומע.

מכל מקום רואה אני, שעליי להביא כאן את הדוגמה שבבבלי ב"ב שם (ט ע"א) כהווייה - כדי להמחיש שהמונח שימש ממש ובדיוק שבביל עניין הטלת סאנקציות מצד הפועלים. וזה לשונה (בתרגום מן ארמית לעברית): אותם טבחים שהתנו ביניהם: שכל מי שיעבוד ביומו של חבירו, יקרעו את עור בהמתו - הלך אחד [מהם] עבד ביומו של חבירו, קרעו את עור בהמתו; באו לפני רבא [לדין]; חייב אותם לשלם.

השיב רב יימר בר שלמיא כנגד רבא: "[רשאין...] להסיע את קיצתן"? לא ענה לו. אמר רב פפא: יפה עשה שלא ענה לו; במה דברים אמורים [שרשאין להסיע על קיצתן]: היכן שאין [שם] אדם חשוב [שעל פיו יתנו התנאים], אבל אם יש [שם] אדם חשוב, אינם רשאים להתנות [בעצמם] [ועי' ס' השטרות לרי' הברצלוני, שטר גיעה, עמ' 89 ואילך].

ובכן, כאן לא היו אמנם סאנקציות כנגד המעביד' אלא עשיית קיצתן של פועלים זה כנגד זה. והרי לפנינו השימוש הריאלי במונח המורכב כולו: (א) יש כאן קיצה - ההתניה; (ב) יש כאן 'להסיע' - 'הסיוע'(?), הביצוע, 'העשייה' של הקיצה. לא נוח, כאמור, להשתמש בפועל 'להסיע' (מה גם שאף שמועו [ופירושו]) במקומנו זה אינו ברור כל צורכו!). נסתפק אפוא בעיקר 'הסאנקציה' - בקיצתה, בקציבתה: ב-'קיצתה'!

אם נאחו בזו, לא זו בלבד שנחזיר מונח תלמודי מקורי לשימוש לשוננו. אלא אף זו: בכך נזכה להרחבת המונח המשפטי המצומצם: "עיצומים", שאותו נגביל באמת לשימועו המקורי (פחות או יותר!) לסאנקציות משפטיות בלבד. לאמתו של דבר, אף עיצומים אינם אלא מעין 'הסכם' - הבטחות הדדיות לקיום הסכם שבין הצדדים, ובמיוחד קביעת פיצויים, 'קנסות' על הפרתו.

איני בטוח לגמרי באטימולוגיה של תיבת 'עיצומים' אבל שמא הוא, באמת, מלשון מקרא (משלי י"ח: י"ח): 'ובין עצומים יפריד' (וכי' ב) - שהוא לשון חכמים: 'שנים שנתעצמו בדין' שמשמש גם בלשון סורית: 'עצם' eitigantes ושמא אפשר, משום שבימים קדמונים עיקר הדין לא היה אלא באמצעות 'התערבות', כשכל אחד נתחייב להשליש את שוויו של החפץ הנדון, ומי שהצדיקו הדיין הוא שזכה גם במה שהשליש כנגדו?

בוודאי, לא על פי האטימולוגיה נחליט, והרי מי שירצה יוכל, אולי, לפרש אפילו את 'קיצתן' מלשון 'דין' 'התדיינות' על פי לשון השטרות העתיקי! ... למידן ולמיזרא בקצותיה' (ס' השטרות לרב האי, הוצ' אסף, עמ' 50 הע' 2), 'שר'א אפטוביצר, JQR (n.s.) (1913) עמ' 32 [אלא שיש לתקן שם: בסורית * קץ, * בקץ, * P.S. 13700! ועמ' 50, וכן ר"ל גינצבורג, גנזי שכתר ח"ב, עמ' 297 הע' 13, ביקשו לפותרו על פי הערבית: "קצי", "קציה", ומשמעה: דין ודברים, כאנגלית law-suit ובאשכנזית Prozess! ויהא כל זה כאשר יהיה.

בסיכום ובמיצוי: באמת, אבקש להבדיל בין קודש לחול, בין "עיצומים" - שנגביל אותם לעניין ה"סאנקציות" המשפטיות בלבד; ובין "קיצה", "קיצות" - הסאנקציות החברתיות-הכלכליות במאבק המעמדי.

הא' בלאו: גם אני שוכנעתי מדברי מר שלי, שאנו צריכים לבחור בשני מונחים נפרדים, ובלבד שיהיו ברורים. הוצעו שני מונחים ברורים. אני מעדיף אישית "טירודים"; אבל אני מוכן לקבל "ליחוצים".

הא' בן-חיים: הייתי מאלה שהיו בעד מלה אחת. בפעם הקודמת לא היו החברים, בעיקר אנשי התלמודים, מאושרים מן הביטוי עיצומים וראו בכך הרחבה מסוימת של המושג התלמודי. כל אחד שומע משהו במלים האלה. אני שומע ב"עיצומים", עניין של ריב, ויכוח, תעצומות. בסנקציות סוג מסוים של ריב, ועד עתה אין לנו מונח להביעו בעברית. "מתעצם" כיוון ש"התעצם" יש לה גם משמעות ריב, היא

טובה לעניין ריב שבסאנקציות. אני יכול לסבול את ההרחבה של המושג המשפטי, כשם שיש הרחבה במלה הלועזית הנדונה. לכן לא ראיתי צורך בשני מונחים. השורש "עצם" בא במקורות במונח של ריב.

כרגע יש לפנינו הצעות הרבה. ההצבעה תהיה על כל אחת לחד, ובכלל זה על "עיצומים". אחר כך ננפה את הרשימה. נראה מה הן המלים, שקיבלו את המספר הגדול של קולות.

הא' מלמד: ההצבעה הקודמת הייתה בשאלה, אם נקבע מונח אחד או שניים. הייתה זו הצבעה ניסיונית.

הא' בן-חיים: זה מתבטל.

הא' מלמד: אחרי כל הוויכוח אולי נצביע פעם נוספת, אם יש לאחד את המונחים למונח אחד, או לא.

הא' ברוידא: אני מציע להתחיל בזה.

הא' בן-חיים: המלה "עיצומים" תבוא בהצבעה.

הא' מלמד: קודם יש להצביע על מונח משותף אחד, "עיצומים", ולראות לכמה קולות הוא יזכה.

הא' אבן-שושן: ההצבעה צריכה להיות: מי בעד המונח "עיצומים" גם למושג השני?

הא' שלי: אם דעת המליאה - שחלו בה, כרגיל, חילופי משתתפים - איננה כדעת המליאה הקודמת שהחזירה את השאלה לעיון שני, אלא כדעה ששמענו זה עתה, שאין הבדל בין הוראה בחוק של בית המחוקקים לבין סגירת שערי הנמל או תפיסת ספינות של המדינה והרחקתן ללב ים או שיתוק בתי חולים וסיכון נפשות וכיוצא באלה - הרי שגם אם נחליט ברוב קולות על שני שמות לא נועיל כלום... אם זו הרוח כאן, הרי גם אם נקבע לזה "עיצומים", ולזה "איכופים", ייקרא לכול "עיצומים".

לעניין תוכנו של המונח עיצומים גופו, אני חוזר וטוען, שאין פירושו כאן הבטחה, וודאי לא ריב, אלא חיזוק, מתן עצמה, כוח, להבטחה או להוראה. אם אין מקיימים את ההוראה יקום מה שנאמר בעיצומים. כך ראו זאת מפרשי הירושלמי והבבלי לעניין זה. וכמו ששמענו במליאה הקודמת, אין השורש "עצם" שלאחר המקרא נתפס בדיוק כמשמעו בלשון המקרא (הגישו עצמותיכם).

הא' בן-חיים: איש לא חלק על כך, שבשורש עצם, יש חיזוק ויש ריב. "לאכוף" פירושו להכריח מישוה. הנוקטים "סאנקציות" לא תמיד מצליחים להכריח.

הא' ברוידא: השאלה היא אם אין אנו מרוקנים את הדבר עצמו מתוכנו. הנה אנו קוראים, שמועצת הביטחון מחליטה להטיל "סאנקציות" על מדינת ישראל, אם זו תפר את החלטתה. והנה הפועלים בבית החרושת אומרים, שיטילו "סאנקציות", והרי הם 'שואלים' את המונח לצורכיהם ממקום גבוה. השאלה היא, אם לא נעשה את העניין לחוכא ואתלולא בכואנו לקבוע שתי מלים לעניין שהוא אחד.

הא' מלצר: לי נדמה, שהפועלים וכל מי שעוסק עכשיו ב"סאנקציות", כפי שהם מבינים אותן, שמחים שנזדמנה להם מלה יפה כל כך, שהיא קודם כול לועזית ואין יודעים בדיוק מה פירושה, אבל יודעים שהיא חשובה. על כן הם רואים גם את הפעולות שלהם מוצדקות וחשובות מאוד. ועכשיו, אם נחליט על שני שמות עבריים, האחד יחסני, והשני יחסני פחות, ברור שהשם הפחות יחסני לא יתקבל. מלבד זה, היה לנו קשה למצוא מלה אחת; שתי מלים ודאי קשה למצוא.

אני מוכן לקבל "איכופים" או "עיצומים". המלה "עיצומים" יפה מצד הפירוש שלה, שאנשים מתעצמים זה עם זה; והרי לא רק הפועלים נוקטים "סאנקציות" כלפי המעביד; גם למעביד יש "סאנקציות". יש ריב, יש ויכוח, ויש משפט. לא נצליח להבדיל בין החול לבין הקודש, בין החשוב לבלתי-חשוב. ואם ישמעו, שבית-דין, או מועצת הביטחון יש להם מונח אחד ל"סאנקציות", ואילו ל"סאנקציות" שלהם יש מונח אחר, יבואו ויאמרו: למה ניגרע?! מדוע ה"סאנקציות" שלנו חשובות פחות? על-כן אני בעד מונח אחד: "איכופים" או "עיצומים".

הא' בן-חיים: ההצבעה תהיה על כל אחת ממלים אלה.

הא' מלמד: אני עומד על הצעתי, שנצביע קודם, מי בעד "עיצומים" לשני המונחים.

11	בעד עיצומים לשני המונחים הצביעו
9	נגדה

ההצעה לאשר את המלה "עיצומים" לשני המונחים נתקבלה

הא' בן-חיים: כל ההצעות האחרות בטלות.

ג. הא' שלי: שני מונחים אחרים שהתחלנו לדון בהם במליאה הקודמת הם "אינטרס" ו"רלוואנטי". אנו מתרגמים interest "עניין". אך המלה "עניין" עמוסה מדאי ובתחום המשפט אף מערפלת מושג הטעון בהירות ודיוק. אומרים "החפירות ברובע היהודי מעוררות עניין"; "עניין זה שנוי במחלוקת" "לעניין השאלה שהעלית" - כל אלה "עניינים" מופשטים בתחום הרוח וההיגיון. אך אומרים גם ש"לארה"ב יש אינטרסים במזרח התיכון" ולפנינו כאן עניינים מוחשיים, חומריים, קרובים למושג "טובת הנאה" benefit, קרובים אך לא דומים, כי "טובת הנאה" היא מעין שווה כסף הניתן להעברה מרשות לרשות, מה שאינו תנאי באינטרסים המדיניים, אך ודאי שאיננו עניין רוחני, רגשי בלבד.

ואילו בתחום האזרחי המשפטי מדובר ב"אינטרס" חומרי שיש לאדם בעסק פלוני בעניין פלוני זהו דבר שאיננו "זכות" קיימת, בחינת "נכס", ואף לא תמיד "טובת

הנאה" מוחשית קיימת, אלא תועלת חומרית צפויה, הניתנת גם להעברה מרשות לרשות "מעין זכות". נפטר שהשאיר אחריו עיזבון; מודיעים עליו בדין שכל מי שמעוניין בו זכאי לטענה. זהו מעוניין שיש לו עניין חומרי דווקא. והוא הדין במועצת רשות מקומית הבאה לעשות חוזה עם קבלן ומעמידה להצבעה את אישור החוזה, וחבר המועצה שיש לו "עניין" בחוזה פסול להצבעה.

רצינו לשם הבהירות לקרוא ל"אינטרסים" אלה, שמשמעותם עניינים חומריים מוחשיים בשם אחר. ההצעה היא "זיקה" ובצירוף לשון "יש לו זיקה בדבר", שהוא שונה מ"זיקה לדבר" שאינו אלא נטייה מופשטת. לאמריקה יש זיקה או זיקות במזרח התיכון, פלוגי יש לו זיקה באותו חוזה. כל אלה מוחשיים, פחותים מזכויות קיימות ומוגדרות, אך הם קרובים למושג נכסים, נושאים למשא ומתן.

הא' איתן: היו הצעות אחרות.

הא' שלי: הייתה הצעה "עניון", "עניונים".

הא' ברידא: במליאה היו עוד הצעות?

הא' איתן: הייתה הצעה הַנְּנָן, מלשון הנאה. מלשון "נוגע בדבר" הוצעה המלה נגיעות. השם "הננין" במילונים של לוי וגור, שכן בכתוב בבראשית רבה ט' "דין הַנְּנָן לי, יתהון לא הננין לי", אילו היה "הננין" בינוני, לא היה "הננין" הראשון מתאים ל"דין", שהוא לשון יחיד. גם בסורית יש הַנְּנָן.

הא' בן-חיים: הנוסח הנכון מצד הלשון נמצא בכ"י מדויק במקורות הוא: "דין הַנְּנָן לי, ודין לא הַנְּנָן לי --".

הא' שלי: הַנְּנָן הוא בעל הנאה, או בעל "טובת הנאה", בעל benefit או פשוט "נהנה".

הא' ברידא: ההצעה "הננין" אינה זכורה לי, ואולי היא הצעה לא רעה לעניין מסוים. יש סכנה בהליכה סומית בעקבות האנגלית שהיא, מטעמים היסטוריים, הרווחת ביותר בקרבנו. לא תמיד אפשר לדחוק למלה עברית אחת את כל המובנים והגוונים שיש למקבילתה האנגלית. אם נתבונן בלשונות אחרות נמצא שהן לעתים, נזקקות למלים שונות למובנים שונים של מלה כמו interest לפי מסורתן ורוחן. ולעומת זאת, יש להיזהר מפני חידושים המועדים לקפח מלים קיימות, קיפוח הגורר שיטות בלשון.

דומני שיש רק מובן אחד, שהוא ה"אינטרס" החומרי שיש לאדם בחברת מניות (כגון צרור מניות), או למדינה בארץ מסוימת, שממנו יש סכנה של בלבול. אני מציע, שנתרכז רק בנקודה זו.

היום שמעתי הצעת "הנניון" ואפשר שתסכון לכך. בישיבה הקודמת הצעתי לכך 'מענית' - כלומר להוסיף עוד מובן בעקבות 'מענית שדה'. טעם לזכות הוא ש'מענית' נגזר משרש 'עניין'. למה לא נאמר, כי לאיש יש מענית בחברה פלוגית, או שלארצות-הברית יש מעניות בסעודיה?

הא' אירמאי: למעשה אנו צריכים לדון בשלושה מונחים: אישית איני רואה כל אסון להשתמש במלה "עניין" "מעוניין", כמקובל ברוב השפות. בעברית המדוברת התרגלנו לומר "עניין", ואין קושי לומר כך. אשר ל"זיקה" – האקדמיה קבעה "זיקה בהוראה אחרת (affinity). באחד המילונים מופיעה המלה "זיקה" שלא בהוראה זו. "זיקות" – השאלה מהו השורש. איך נאמר "לעניין את מישהו" מן השורש של "זיקות"? נצטרך לומר "זיקני, זיקנות". לכן, הצעתי להשאיר את המקובל, מה שכל אחד יודע, ומה שעשוי להתקבל בציבור ללא בעיה. נוכל לומר "עניין", "מעוניין", "להתעניין".

הא' בן-חיים: ההצעות הן: "זיקה ב-", "עניין", "זיקות", "נגיעות", "הניין". ריש הצעה להשאיר "עניין".

הא' שבטיאל: שמה במקום המונח "זיקה", שמציע מר שלי, ושהיא תפוסה לעניינים אחרים, נחדש "זיקה". (במקורות יש: זוקים את הנכסים).

הא' שלי: המלה "זיקה" מצויה בחוקים. "נכסים אלה זוקים את אלה". פירושו – כפיפה.

הא' שלי: האין הבדל בין "לדבר בברוידא" לבין "לדבר לברוידא". העברית מלאה אנו אומרים: אני זוקק למשהו, יש לי זיקה לדבר.

הא' שלי: אין הבדל בין "לדבר בברוידא" לבין "לדבר לברוידא". העברית מלאה הבחנות בין ב"ת לבין למ"ד, והדברים ברורים.

הא' אברמסון: "לך בשלום", "לך לשלום".

הא' מלצר: הזכרת כל מיני "עניין". לאחד מהם אתה רוצה לקבוע "זיקה". איזה מין "עניין" אתה רוצה לקרוא "זיקה ב-?"

הא' שלי: לעניין מוחשי, חומרי, להבדיל מעניין רוחני, רגשי בלבד. בדיני ממונות מדובר.

הא' מלצר: יש לו "נגיעה בדבר".

הא' בן-חיים: העניין ברור. הבחירה בין המונחים תלויה ברוב דעות של חברים.

הא' קלעי: יש לי הערה חשובה. אין הבדל, אם יש לו זיקה בדבר, או נגיעה בדבר, או עניין בדבר. זהו "אינטרס" במובן חומרי. מה שחסר כאן – זה הפועל. "עניין" זה vested interest.

הא' ברוידא: גם באנגלית אין פועל.